

הלכות חנוכה תשפ"ד

הרב אליקים לבנון, רב השומרון וראש ישיבת אלון מורה

הדלקת נרות

- א. לכתחילה, נוהגים כמהדרין מן המהדרין: "מוסיף והולך" - נר אחד ביום הראשון, ומוסיף עד שמונה נרות ביום השמיני.
- ב. ביום הראשון מברך שלוש ברכות: "להדליק", "שעשה ניסים" ו"שהחיינו". מכאן ואילך מברך שתי ברכות, בלא "שהחיינו".
- ג. בזמן הדלקת נרות, אפשר להשאיר את אור החשמל בבית כרגיל. אדרבא, אם אור החשמל דולק, לא חייבים להוסיף נר נוסף (שמש) לנרות החנוכה, מפני שברור שהשימוש לצרכיו של האדם נעשה לאור החשמל ולא לאור נרות החנוכה. עם זאת, מנהג להדליק שמש גם בימינו.
- ד. תקנת חכמים להדליק "נר איש וביתו". מי שיצא לטיול ונמצא בשטח או המתגורר ברחוב, בשדה או מחוסר בית, אין לו "בית" להדליק בו ופטור מן ההדלקה. אם רואה נרות חנוכה, יברך רק "שעשה ניסים" (ו"שהחיינו" ביום הראשון).
- ה. מנהג הספרדים: רק אחד מדליק בבית, ושאר בני הבית הסמוכים על שולחן אביהם, יוצאים בהדלקתו, גם אם בזמן ההדלקה נמצאים בבית אחר.
- ו. מנהג האשכנזים: כל אחד מבני הבית מדליק. יש להשתדל להניח את הנרות, כל אחד בנפרד, כדי שלא תראינה החנוכיות כמחוברות.
- ז. הכלל הוא, שכל בית שמתגוררים בו, צריך להדליק בו, ספרדים כמנהגם ואשכנזים כמנהגם. למשל: בן המתגורר בדרך כלל אצל הוריו (כנזכר בסעיף ה'), ובחנוכה נמצא בדירה לבדו - חייב להדליק בדירתו.
- ח. אשכנזי - ידליק בברכה, וספרדי - אם מדליק לפני שאביו מדליק, יברך וידליק. ואם מדליק לאחר הדלקת אביו, ידליק בלא ברכה, אע"פ שאביו מוציאו ידי חובה, מפני שכל בית שיש בו דייר, חייב בנר חנוכה.
- ט. בית ריק, שאין בו דיירים במשך כל יום ההדלקה, פטור מההדלקה וא"צ למנות שליח שידליק שם.
- י. בן המתגורר בדירה אחרת, ודואג בעצמו לכלכלתו, חייב בהדלקה ואינו יוצא בהדלקת אביו.
- יא. עיקר המצווה היא להניח את הנרות ליד פתח הבית מבחוץ, לפרסומי ניסא. בימינו, שלא תמיד מתאפשר להדליק בפתח הבית, אפשר להדליק בחלון הפונה לרשות הרבים, ויש הנוהגים כך לכתחילה.
- יב. בניינים גבוהים שחלונותיהם נמצאים מעל 20 אמה (מעל 10 מטר): אם יש מולם בניין גבוה נוסף שאפשר לראות מחלונותיו את הנרות הגבוהים, יכולים להדליק בברכה. אם אין בניין גבוה נוסף כנגדם, והנרות נמצאים בגובה של 10 מטר מקרקע הרחוב, אם יש עימו אנשים נוספים בבית, ידליק עימם בברכה. אם הוא לבדו, ידליק בלא ברכה.

זמן ההדלקה

- א. יש מדליקים, כמנהג הגר"א, בשקיעה (ברוב המקומות בארץ בסביבות השעה 16:40), יש מדליקים בזמן צאת הכוכבים (בשעה 17:00).
- ב. בכל מקרה, יש לדאוג שהנר ימשיך לדלוק לפחות עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים (17:30).
- ג. בעת הצורך, למשל, אם אדם עומד לצאת מביתו, אפשר להדליק נר חנוכה כבר מעת פלג המנחה (בערך ב- 15:40), ולוודא שהנרות ידלקו עד השעה 17:30.
- ד. שיטת הרמב"ם היא, שלאחר השעה 17:30 מדליקים בלא ברכה, מפני שעבר זמן ההדלקה. אולם, השו"ע ורוב הפוסקים מכריעים, שבדיעבד, מי שלא הדליק במועד זה, מותר לו להדליק בברכה כל הערב והלילה, עד עלות השחר (שעה 04:50). אם יש פרסומי ניסא בכך כלפי העוברים ברחוב, או אם יש בני בית ערים כאשר מדליק- ידליק בברכה. אם אין פרסומי ניסא, ידליק בלא ברכה. אם מדליק בתוך הבית (ולא כלפי הרחוב) ואין עוד מישהו עימו, מדליק בלא ברכה.
- ה. בערב שבת, מקדימים להדליק נר חנוכה ואח"כ נרות שבת. זמן הדלקת נרות שבת (כ- 30 דקות לפני שקיעה) הוא 16:10.
- ו. אפשר לכתחילה להדליק נר חנוכה כמה דקות לפני זמן הדלקת נרות שבת, משעה 16:00 (ואפילו מפלג המנחה 15:35), ואח"כ להדליק נרות שבת כרגיל, בזמן. כאמור, נרות החנוכה חייבים לדלוק

עד 17: 30. המאחרים, יכולים להדליק נר חנוכה עד שעה 16: 29 ומיד אח"כ להדליק נרות שבת. באופן זה, יש 'תוספת שבת' של כ- 10 דקות.

ג. במוצאי שבת, פרשת וישב, אור לכ"ז כסלו, מדליקים שלושה נרות. יש החוששים לשיטת הרמב"ם (סעי' י'), מקדימים להתפלל ערבית עוד לפני צאת שבת, בשעה 17: 03, ומיד כשמגיעים לביתם מדליקים נר חנוכה לפני ההבדלה, כדי להדליק במועד לפני 17: 30. אולם, נהוג לסמוך על רוב הפוסקים, להוציא שבת בזמן הרגיל, להבדיל ואח"כ להדליק נרות חנוכה.

באיזה שמן להדליק?

- א. מי שיש ברשותו שמן זית, משנת השמיטה אוצר ב"ד, הקדוש בקדושת שביעית, מותר להדליק בו נרות חנוכה. ואע"פ שברגע ההדלקה נאסר השמן בהנאה אחרת, עצם המצוה, לענין זה נחשבת כהנאה, ואין בכך איסור של השחתת השמן. וכן מותר לכהנים להדליק בשמן זית של תרומה גדולה ותרומת מעשר.
- ב. יש מחמירים להדליק רק בשמן הראוי לאכילה, ויש מקילין להדליק בשמן שאינו ראוי לאכילה, שמחירו זול בהרבה.
- ג. נרונים משמן זית, שכאשר הם בקופסא הם נקרשים ודומים לשעווה ועם ההדלקה, הם נמסים ונהפכים לשמן, אפשר להדליק בהם, ודינם כמי שהדליק בשמן.
- ד. מי שאינו יכול להדליק בשמן, ידליק נרות רגילים, ויוצא בכך ידי חובה.

מקרים שכיחים

- זמן ההדלקה המוקדם ביותר הוא: פלג המנחה (בשנה זו, בשעה 15: 35).
- א. היוצא מביתו לפני פלג המנחה, אינו יכול להדליק בביתו.
1. אם מתארח לסעודה במקום אחר, ודעתו להשאר לישון שם, ידליק שם.
  2. אם מתארח לסעודה במקום אחר ועתיד לחזור ולישון בביתו, ימתין וידליק בשובו אל ביתו. אם בני הבית ערים, ידליק בברכה, וכן אם יש עוברים ושבים ברחוב, ידליק בברכה. אם בעת ההדלקה, בשקיעה או בצאת הכוכבים, יש מישהו מבני הבית בבית, יכול לבקש ממנו שידליק בזמן. במקרה כזה, לא יצטרך להדליק כאשר ישוב בלילה לביתו (אינו יכול לבקש משכן שיכנס לביתו וידליק, כי השכן אינו בן בית).
  3. היוצא מביתו אחרי פלג המנחה אך לפני השקיעה, ידליק בביתו וידאג שיהא נר גדול או שיתן שמן בכוסית, כדי שידלק עד שעה 17: 30 לפחות. אם לא הדליק לפני צאתו, ידליק כאשר ישוב לביתו בלילה, כדלעיל, בסעיף א.
  4. היוצא מביתו משקיעה ואילך, ידליק בביתו לפני יציאתו, גם אם בכוונתו לאכול או ללון במקום אחר, הואיל ובזמן החיוב היה בביתו, חלה עליו החובה להדליק.
- ב. משפחה היוצאת מביתה בערב שבת חנוכה, לפני פלג המנחה:
1. אם מתארחים אצל ההורים, אך ישנים בבית אחר: ספרדי- יוצא בהדלקת אביו. אם בדירת האירוח אין מי שמדליק נר חנוכה, יכול להדליק שם, לפני שאביו מדליק, ואז גם יברך. אם מדליק לאחר שאביו הדליק, ידליק בלא ברכה. אשכנזי- ידליק בברכה במקום בו הוא סועד, ובנוסף, ידליק בדירה בה הוא ישן בלא ברכה.
  2. אם מתארחים בבית קרובים אחרים, או אצל ידידים, וישנים בבית אחר: ספרדי- ישתתף בפרוטה עם המארחים, וידליק בבית בו הוא ישן, בלא ברכה. אשכנזי- ידליק בברכה בבית המארחים, ובנוסף ידליק בדירה בה הוא ישן, בלי ברכה.
  3. אם מתארחים אצל ההורים או אצל קרובים וידידים, אך את סעודת השבת סועדים במקום אחר, ואח"כ הולכים לישון בדירה אחרת, ורק בשבת בבוקר סועדים אצל ההורים או המארחים: בין ספרדים ובין אשכנזים ידליקו בבית בו הם ישנים.
- ג. המתארח בשבת אצל משפחתו ויוצא במוצאי שבת ע"מ לחזור לביתו, ידליק במקום האירוח, טרם צאתו. אם לא הדליק, ידליק כאשר יגיע לביתו. המתארח בשבת בבית מלון וכד', לא ידליק במלון לפני צאתו – אלא ידליק כאשר יגיע לביתו.

ד. חתן וכלה הנישאים באחד מימי החנוכה: אם יכולים לצאת מבית ההורים לחופה לאחר פלג המנחה, ידליקו בבית ההורים. אם יוצאים לפני פלג המנחה, ידליקו בלילה, לאחר החתונה, בבואם לביתם החדש!

**היוצא מביתו ומשאיר את נרות החנוכה דולקים,
ידאג להבטיח שלא תגרם שריפה ח"ו!**

✍ אמירת "על הניסים"

- א. בכל תפילות העמידה ובברכת המזון מוסיפים "על הניסים".
- ב. מי ששכח לומר "על הניסים", אינו חוזר.
בברכת המזון יכול להוסיף בסוף ולומר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות, גבורות תשועות ומלחמות, כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", ולהמשיך "בימי מתתיהו" וכו'.
גם בסוף תפילת עמידה, ב"אלוקי נצור", לפני שאומר "יהיו לרצון", יכול לומר באותה מטבע, "הרחמן הוא יעשה לנו" וכו'.

יאירו לנו אורות החנוכה, יגרשו את כל הצללים, ונזכה להדליק במהרה את נרות
המנורה בבית המקדש!